

ลุงน้อม ทิพย์ปัญญา เจ้าของภูมิปัญญาไม้ไผ่ชด

ไม้ไผ่ชด

ดร.นครเรศ รังควัต

291944

รองศาสตราจารย์.

คณะผลิตกรรมการเกษตร มหาวิทยาลัยแม่โจ้

ประวัติความเป็นมา

ผลิตภัณฑ์จากไม้ไผ่ชดเป็นผลิตภัณฑ์หัตถกรรมล้านนาที่ทำจากไม้ไผ่เฮี้ย เหตุที่ใช้ไม้ไผ่เฮี้ยในการทำผลิตภัณฑ์นี้เนื่องมาจากไม้เฮี้ยเป็นไม้ไผ่ที่มีความยาวระหว่างปล้องที่ยาวกว่าไม้ไผ่ชนิดอื่น เนื้อไม้มีความเหนียว และยืดหยุ่นกว่าไม้ไผ่ชนิดอื่น จึงทำให้มีความเหมาะสมในการนำมาทำผลิตภัณฑ์จากไม้ไผ่ชด การนำไม้ไผ่ชดมาชดนี้ได้รับแนวคิดมาจากการทำเครื่องเงินของล้านนาไทย ที่มีการลกรัก ปิดทองจนไม่เห็นโครงไม้ไผ่ด้านใน นำมาประยุกต์ทำเป็นผลิตภัณฑ์รูปแบบต่างๆ ตั้งแต่ขนาดเล็กจนถึงขนาดใหญ่

การทำผลิตภัณฑ์จากไม้ไผ่ชดนี้ ลุงน้อม ทิพย์ปัญญา ได้เริ่มทำก่อนที่จะเข้าสู่ OTOP 3-4 ปี โดยการนำผลิตภัณฑ์ไปขายที่ถนนคนเดิน ท่าแพ จ.เชียงใหม่ ปี 2545 และได้รับคำแนะนำจากพัฒนาการ อ.สารภี ให้มีการทำนามบัตร แผ่นพับไปวางร่วมกับผลิตภัณฑ์ด้วย ปรากฏว่าได้รับการตอบรับจากลูกค้าดีมาก ด้วยรูปทรงสินค้าที่แปลกสะดุดตา ทำให้เกิดความสนใจในสินค้า

และได้หยิบนามบัตร แผ่นพับไปด้วยเนื่องจากมีผู้มาเที่ยวชมนี้ต้องการซื้อสินค้าเพื่อนำไปจำหน่ายอีกต่อหนึ่ง เช่น เจ้าของร้านค้าตามสถานที่ท่องเที่ยว ร้านค้าตลาดจตุจักร และบริษัท ทำให้เวลาต่อมาลูกค้าก็ได้มีการติดต่อมายังลุงน้อม จนทำให้มีการสั่งทำสินค้าตามมาเรื่อยๆ การนำของไปวางขายที่ถนนคนเดินจึงทำเพียงปีเดียวเท่านั้นและไม่ได้นำไปวางขายอีกเลย ในเวลาต่อมาก็ได้นำสินค้าเข้าคัดสรรสินค้า OTOP และได้รับ OTOP สีดาว ซึ่งสินค้า OTOP ตั้งแต่ 3 ดาว ไปถึง 5 ดาว จะได้มีโอกาสไปจำหน่ายสินค้าที่เมืองทองธานี กรุงเทพมหานคร ทำให้ได้พบกับลูกค้าที่หลากหลายขึ้น มีการสั่งทำสินค้ามากขึ้น มีรายการโทรทัศน์มาสัมภาษณ์ มีลูกค้าเพิ่มมากขึ้น ปัจจุบันการออกร้านจำหน่ายสินค้าจะเข้าร่วมงานต่างๆ ได้แก่ งาน OTOP งานภูมิภาค งานตามที่กระทรวงต่างๆ จัดขึ้น งานส่งเสริมอุตสาหกรรมการส่งออก และงานใหญ่ๆ ตามสถานที่ต่างๆ

เอกลักษณ์ของผลิตภัณฑ์

ผลิตภัณฑ์ไม้ไผ่ขัดในช่วงแรกที่ทำนั้น ตัวของผลิตภัณฑ์ จะทำการอุดสีไม้ให้เห็นรอยไม้ไผ่เหมือนเครื่องเงิน มีการเขียนลาย ตกแต่งและเคลือบเงา เมื่อนำสินค้าออกไปจำหน่ายพบว่าลูกค้า ไม่ชอบให้เขียนลายลงบนผลิตภัณฑ์ แต่ลูกค้าชอบผลิตภัณฑ์ที่เห็น ไม้ไผ่ที่ดูเหมือนธรรมชาติมากกว่า จึงทำให้หลังจากนั้นมาไม่มี อุดสี ไม่มีการเขียนลวดลายตัวผลิตภัณฑ์อีก ในส่วนของรูปแบบ ของผลิตภัณฑ์นั้นในช่วงเริ่มแรกได้ทำแجانรูปน้ำเต้าคู่ และต่อมา ได้มีการคิดค้นรูปแบบผลิตภัณฑ์ใหม่ๆ ออกมาเรื่อยๆ

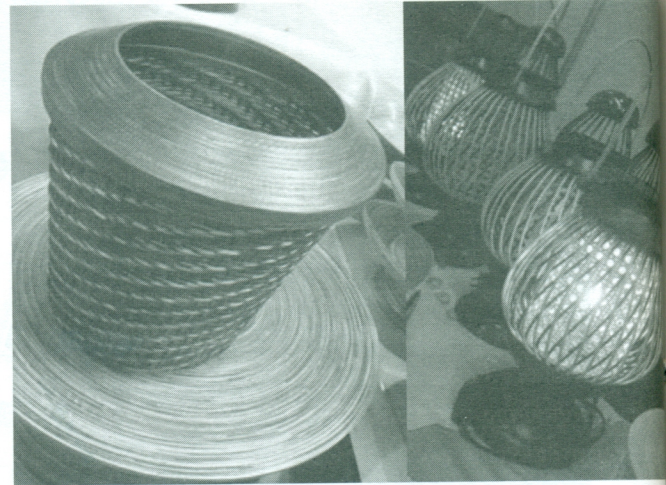

มาตรฐานและรางวัลที่ได้รับ

1. จักสานไม้ไผ่ขัดได้มาตรฐาน ระดับสองดาวเมื่อ ปี พ.ศ.2547 จากกรมการพัฒนาชุมชน กระทรวงมหาดไทย
2. แจกันไม้ไผ่ขัดได้มาตรฐานระดับสี่ดาว เมื่อปี พ.ศ.2549 จากกรมการพัฒนาชุมชน กระทรวงมหาดไทย
3. สิ่งประดิษฐ์จากไม้ไผ่ได้มาตรฐานผลิตภัณฑ์ชุมชน มาตรฐานเลขที่ มผช.188/2546 เมื่อวันที่ 29 กันยายน 2549 จากเลขาธิการสำนักงานมาตรฐานผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรม
4. จดทะเบียนวิสาหกิจชุมชนกลุ่มไม้ไผ่ขัด ต.ป่าบาง รหฺสทะเบียน 6 - 50 - 19 - 12/1 - 0005 เมื่อวันที่ 10 สิงหาคม 2550 จากสำนักงานเกษตรอำเภอสาร์ภักิ จังหวัดเชียงใหม่

ผลิตภัณฑ์

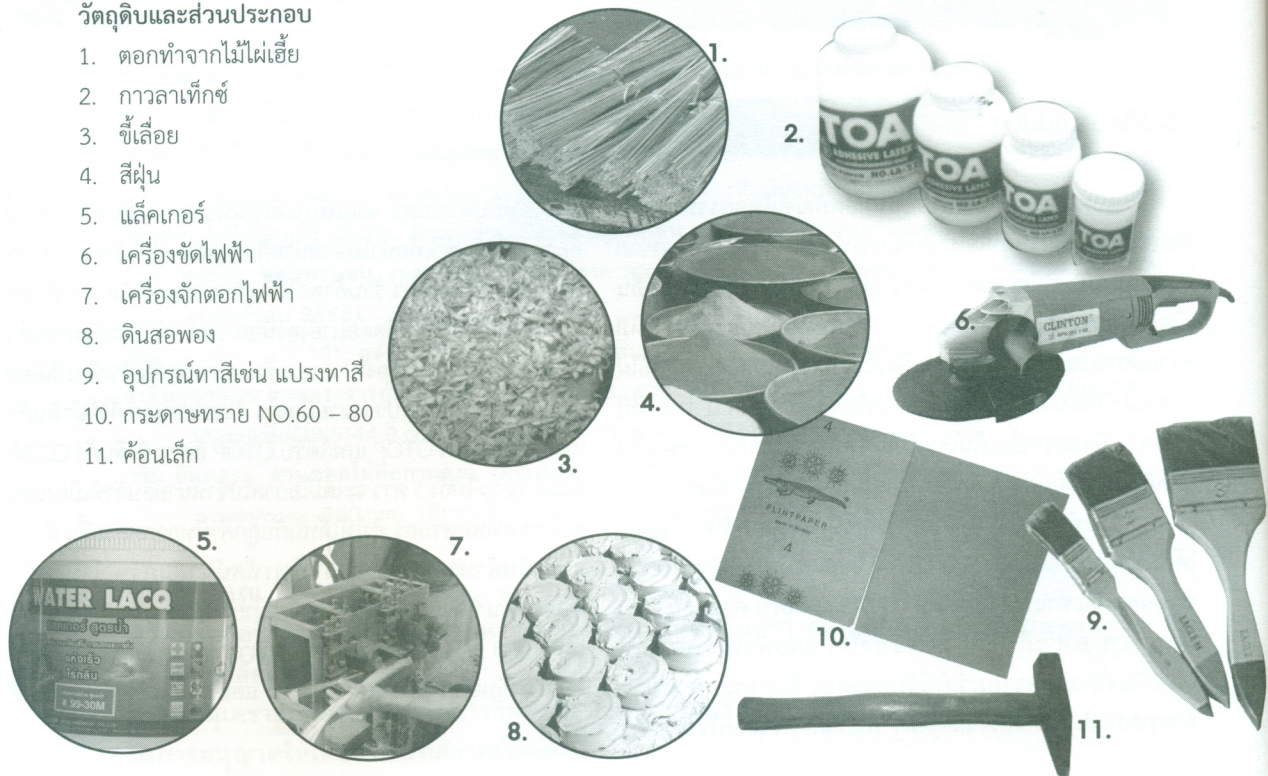
รางวัล

วัสดุอุปกรณ์

วัตถุดิบและส่วนประกอบ

1. ตอกทำจากไม้ไผ่เขี้ย
2. กาวลาเท็กซ์
3. ซีลี้อย
4. สีฝุ่น
5. แล็คเกอร์
6. เครื่องขัดไฟฟ้า
7. เครื่องจักตอกไฟฟ้า
8. ดินสอพอง
9. อุปกรณ์ทาสีเช่น แปรงทาสี
10. กระดาษทราย NO.60 - 80
11. ค้อนเล็ก

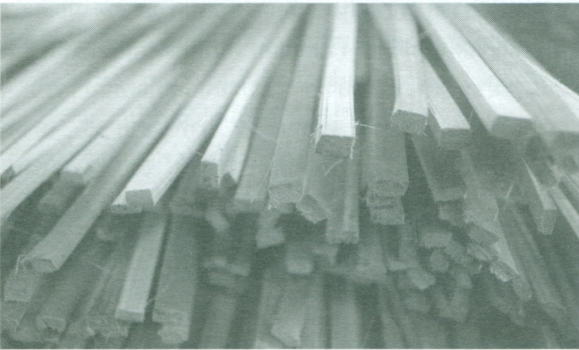

ขั้นตอนการผลิต

1. นำไม้ไผ่มาตากให้แห้งประมาณ 50% ในที่นี้จะใช้ไม้ไผ่เฮี้ยเนื่องจากมีความยาวของปล้องตามที่ต้องการ

2. เมื่อไม้ไผ่แห้งพอดีแล้วให้นำมาผ่าให้ได้ตามขนาดที่ต้องการ

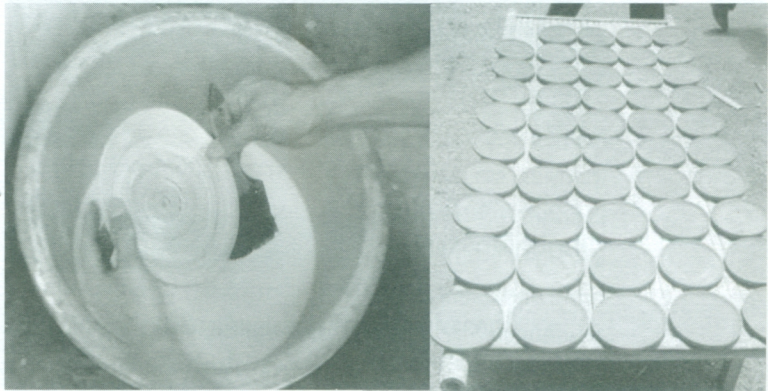
3. จากนั้นนำไม้ไผ่ที่ผ่ามาเข้าเครื่องจักตอกไฟฟ้า จะได้ไม้ไผ่เป็นเส้นๆ เรียกว่า “ตอก” ซึ่งแต่ละเส้นจะมีขนาดเท่ากัน

4. นำ “ตอก” ที่ได้มาขดขึ้นรูปเป็นผลิตภัณฑ์ตามต้องการ ความยากง่ายของการขดจะขึ้นอยู่กับรูปแบบของผลิตภัณฑ์ ในการทำให้ผลิตภัณฑ์เป็นรูปที่ต้องการจะใช้ค้อนเล็กๆ ช่วยในการขึ้นรูป

5. เมื่อขดขึ้นรูปเสร็จแล้วให้นำมาชุบกาวลาเท็กซ์ ทิ้งไว้ประมาณ 2 นาที แล้วนำไปตากแดด ใช้เวลาประมาณ 6 ชั่วโมง ซึ่งจะขึ้นอยู่กับตัวผลิตภัณฑ์ด้วยหากมีขนาดใหญ่จะใช้เวลาานกว่านี้

6. เมื่อแห้งแล้วให้นำผลิตภัณฑ์ที่ได้มาอุดด้วยขี้เลื่อยผสมกาวลาเท็กซ์เพื่อให้ผลิตภัณฑ์เกิดความประณีต ในขั้นตอนนี้อาจมีการผสมสีฝุ่นลงในขี้เลื่อยที่ผสมกับกาวลาเท็กซ์ด้วยก็ได้เพื่อให้เกิดผลิตภัณฑ์ที่มีสีสันหลากหลาย จากนั้นนำไปตากแดด ประมาณ 3 ชั่วโมง หรือจนกว่าจะแห้ง

7. นำผลิตภัณฑ์ที่แห้งแล้วมาขัดให้เรียบ เนิบ ด้วยเครื่องขัดไฟฟ้า ซึ่งใบมีดของเครื่องขัดไฟฟ้านี้จะเป็นกระดาษทรายที่มีความละเอียดสูง

8. จากนั้นนำผลิตภัณฑ์ที่ได้มาเคลือบสี แล็คเกอร์ เพื่อให้เกิดความเงางาม และนำผึ่งไว้ประมาณ 24 ชั่วโมง หรือจนกว่าจะแห้ง

เทคนิคการผลิต

ในการทำผลิตภัณฑ์ทุกชิ้นจะต้องเริ่มจากการขุดไม้ฝ้าย ซึ่งการขุดไม้ฝ้ายนั้นเป็นส่วนสำคัญที่จะนำไปทำผลิตภัณฑ์ที่มีรูปร่างต่างๆ สิ่งสำคัญในการขุดไม้ฝ้ายนั้นจะต้องทำการทำจากด้านนอกมาสู่ด้านใน โดยการนำดอกที่ได้จากการเหลาแล้วนำมาทำเป็นกรอบซึ่งปลายด้านที่ 1 จะตัดเข้าครึ่งหนึ่งของเส้นดอก ส่วนปลายด้านที่ 2 ตัดเหมือนเส้นที่หนึ่งแต่สลับข้างกัน แล้วนำมาคล้องกัน การคล้องก็ต้องคล้องเส้นดอกเข้าด้านในของดอกและนำกาวใส่ลงไปบริเวณรอยคล้อง ในการขุดเข้าด้านในจะต้องนำดอกเส้นใหม่มาต่อกับปลายดอกแล้วขุดไปตามกรอบที่ได้ทำไว้ เมื่อขุดดอกได้ใกล้จะหมดเส้นให้ตัดดอกไปข้างหน้าให้ดอกที่ทำการขุดมานั้นแน่น ถ้าไม่ทำให้แน่นจะไม่สามารถนำไปขึ้นรูปผลิตภัณฑ์ได้ เมื่อขุดดอกไปใกล้ๆ ตรงกลางแล้วดอกที่ใช้ในการขุดจะต้องเป็นดอกที่บางกว่าปกติ ถ้าใช้ดอกปกติจะทำให้ดอกหักและไม่สามารถขุดต่อไปได้

แนวคิดในการทำงาน

1. แนวคิดต่อผลิตภัณฑ์

ในการทำผลิตภัณฑ์ทุกชิ้นจะต้องละเอียดในทุกขั้นตอนและคิดรูปแบบผลิตภัณฑ์ใหม่อยู่เสมอ บางครั้งก็มีการออกแบบออกแบบผลิตภัณฑ์มาให้ แต่รูปแบบที่ออกแบบมาให้นั้น บางครั้งก็ไม่สามารถทำได้เนื่องจากรูปทรงที่ออกแบบมานั้นยาก และตัวนักออกแบบเองไม่เข้าใจวิธีการทำด้วย การออกแบบผลิตภัณฑ์จะต้องคิดเอง คิดตลอดเวลา อาจจะต้องดูรูปแบบจากผลิตภัณฑ์อื่นๆ แล้วมาประยุกต์ใช้ในการทำผลิตภัณฑ์รูปแบบใหม่ขึ้นมา

2. แนวคิดต่อการจัดจำหน่าย

ในการจัดจำหน่ายสินค้าที่มีรูปแบบใหม่ๆ นั้น จะต้องนำสินค้าไปทดลองจำหน่ายก่อน เพื่อดูผลตอบจากลูกค้า ซึ่งการออกร้านในการจำหน่ายสินค้าหรือรับงานที่ลูกค้าสั่งจัดทำนั้นจะต้องยึดถือลูกค้าเป็นหลักหรือลูกค้าคือพระเจ้า โดยการทำงานที่ได้รับจะทำตามที่ลูกค้าสั่งเท่านั้น ส่วนระยะเวลาในการทำงานนั้นลูกค้าจะเป็นผู้กำหนดเอง เนื่องจากเป็นงานฝีมือ ใช้เวลาความละเอียด ขั้นตอนในการทำงานหลายขั้นตอนกว่าจะได้ผลิตภัณฑ์ขึ้นมา 1 ชิ้น และสภาพภูมิอากาศในช่วงนั้นด้วย เนื่องจากจะต้องใช้แสงแดดในหลายๆ ขั้นตอนการทำผลิตภัณฑ์ รวมไปถึงจะต้องดูลำดับงานของลูกค้าแต่ละคนที่ได้สั่งทำผลิตภัณฑ์ โดยสั่งทำสินค้า 100 ชิ้นจะมีระยะเวลาประมาณ 1 เดือน การรับงานของลูกค้าเมื่อสั่งสินค้าแล้วจะต้องโอนเงินค่าสินค้าครึ่งหนึ่งมาให้ก่อน จึงจะเริ่มทำงานที่ได้สั่งทำ

ต้นทุนและราคาการจำหน่าย

ผลิตภัณฑ์ที่นำไปออกวางจำหน่ายนั้น มีทั้งขนาดเล็กจนถึงขนาดใหญ่ ซึ่งราคาที่ขายนั้นจะแตกต่างกันไปตามขนาด เมื่อสินค้ามีขนาดใหญ่ขึ้นต้นทุนก็จะสูงขึ้นเช่นกัน ต้นทุนของผลิตภัณฑ์แต่ละชิ้นนั้นจะมีราคาครึ่งหนึ่งของราคาขายของผลิตภัณฑ์นั้นๆ เช่น

- งานรองแก้ว ต้นทุน 20 บาท ขาย 35 บาท
- ชั้นโตก 20 นิ้ว ต้นทุน 600 บาท ขาย 1,200 บาท
- แก้วอี 80 ซม ต้นทุน 900 บาท ขาย 1,800 บาท
- โคมไฟพัดลม ต้นทุน 225 บาท ขาย 450 บาท

ช่องทางในการจัดจำหน่าย

ตลาดในการจัดจำหน่ายผลิตภัณฑ์ของลูกค้า มีอยู่ 2 ช่องทาง คือ

1. ออกร้านขายสินค้า

เนื่องจากผลิตภัณฑ์จากไม้ฝ้ายขุดของลูกค้าเป็นสินค้า OTOP ระดับสี่ดาวจึงได้รับการติดต่อให้ไปออกร้านขายสินค้าตามงานใหญ่ เช่น งานสินค้า OTOP ที่เมืองทองธานี งานระดับจังหวัด งานส่งเสริมอุตสาหกรรมส่งออก เป็นต้น ซึ่งงานแต่ละงานที่ไปออกร้านจะเป็นงานที่ใหญ่ ไม่ค่อยมีงานเล็กๆ เนื่องจากสินค้าของลูกค้าได้รับการยอมรับ และความสนใจจากลูกค้าเป็นจำนวนมาก ทำให้มีการผลิตสินค้าอย่างต่อเนื่องและไม่มีสินค้าเหลือเลยจากการไปออกร้านงานต่างๆ

2. รับงานจากลูกค้า

ลูกค้าที่สนใจในผลิตภัณฑ์ของลุงน้อม ส่วนใหญ่จะสั่งซื้อผลิตภัณฑ์ไปเพื่อจำหน่ายเอง ส่วนใหญ่ผู้ที่เข้ามาหรือผู้ที่โทรศัพท์มาสั่งซื้อสินค้านั้น จะเป็นร้านตามสถานที่ท่องเที่ยวต่างๆ ตลาดจตุจักร และสั่งซื้อเพื่อนำไปขายต่างประเทศ ซึ่งลูกค้าเหล่านี้จะมีการสั่งซื้อเข้ามาเรื่อยๆ มีจำนวนร้อยชิ้นขึ้นไปสำหรับแต่ละคนที่ทำการสั่งซื้อผลิตภัณฑ์ในแต่ละครั้ง

กล่องใส่ทิชชู

กล่องใส่ทิชชู (ซ้าย) โคมไฟ (ขวา)

เป้าหมายในอนาคต

เนื่องจากอีกไม่นานประเทศไทยจะเปิดประชาคมอาเซียน ในปี พ.ศ. 2558 จึงเป็นโอกาสที่จะสร้างรายได้จากการเปิดประชาคมอาเซียนทั้งการขายผลิตภัณฑ์ภายในประเทศ และต่างประเทศ ผ่านลูกค้าที่เข้ามาสั่งซื้อผลิตภัณฑ์แล้วนำไปขาย จากสิ่งที่กำลังเกิดขึ้นจึงทำให้ในอนาคตมีเป้าหมาย ดังนี้

1. การพัฒนาสถานที่ทำการผลิต

สถานที่ที่ใช้ในการผลิตผลิตภัณฑ์ในขณะนี้เป็นที่ใช้สอยเล็กๆ ภายในบ้าน จึงทำให้ไม่สะดวกในการทำผลิตภัณฑ์จำนวนมากๆ และเมื่อมีการทำผลิตภัณฑ์มากๆ ก็จะมีแรงงานในหมู่บ้านเข้ามาช่วยในการทำผลิตภัณฑ์ไม่ไผ่ขาด ทำให้สถานที่ในการทำงานยังคงคับแคบลงไปอีก ด้วยเหตุนี้จึงต้องมีการขยายบริเวณที่ใช้ในการทำผลิตภัณฑ์ไม่ไผ่ขาดออกไปให้มีความกว้างขวางขึ้น เพื่อรองรับการผลิตที่มากขึ้นตามคำสั่งซื้อสินค้าของลูกค้า

2. พัฒนาสินค้า

รูปแบบของสินค้าเมื่อมีการวางจำหน่ายในตลาดที่กว้าง จำเป็นจะต้องพัฒนาสินค้าใหม่ๆ เพื่อทำให้เกิดความสนใจของลูกค้าที่มีต่อตัวของผลิตภัณฑ์ที่ทำจากไม้ไผ่ขาด จึงทำให้ต้องมีการคิดค้นคิดค้น และออกแบบ รูปแบบของผลิตภัณฑ์อยู่ตลอดเวลา และที่สำคัญรูปแบบของผลิตภัณฑ์จะต้องเป็นรูปแบบที่โดดเด่น และสามารถนำไปใช้ประโยชน์ได้จริง จึงจะทำให้ลูกค้าเกิดความสนใจ และซื้อผลิตภัณฑ์นั้นกลับไป

3. การขยายการผลิต

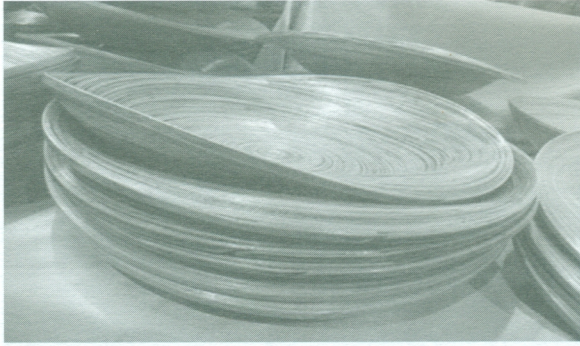
จากการผลิตที่มีอยู่ในปัจจุบันยังไม่เพียงพอต่อการสั่งซื้อผลิตภัณฑ์ ทำให้เมื่อมีการสั่งซื้อเข้ามาสามารถทำได้เพียงระดับหนึ่งเท่านั้น ไม่สามารถทำในปริมาณที่มากได้ เนื่องจากยังมีข้อจำกัดในการผลิตอยู่ จึงจำเป็นต้องหาคนมาช่วยในการผลิต ต้องมีการสั่งซื้อวัตถุดิบในการผลิตให้มีจำนวนมากขึ้น เพื่อขยายการผลิตสนองความต้องการของลูกค้า

สรุป

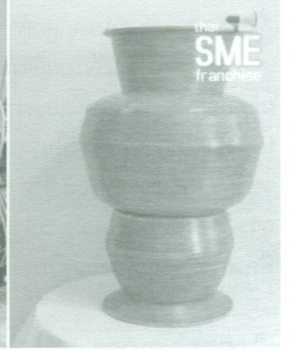
ในการทำผลิตภัณฑ์ไม้ไผ่ขาดเป็นภูมิปัญญาที่สืบทอดกันมาเป็นงานที่ต้องใช้ฝีมือในการทำเป็นอย่างมาก ในการทำผลิตภัณฑ์ต้องผ่านหลายขั้นตอน ซึ่งในส่วนของผลิตภัณฑ์ในปัจจุบันนั้นมีการประยุกต์กลายเป็นผลิตภัณฑ์จากไม้ไผ่ขาดที่มีรูปแบบเป็นเอกลักษณ์ที่เห็นเป็นลวดลายของไม้ไผ่ มีรูปทรงที่โดดเด่นและสะดุดตาผู้ที่ได้พบเห็น รวมไปถึงการประยุกต์ผลิตภัณฑ์ให้สามารถใช้สอยได้อย่างสูงสุด การทำผลิตภัณฑ์ไม้ไผ่ขาดไม้ไผ่เป็นเพียงสินค้าที่สร้างรายได้ให้แก่ลุงน้อมเท่านั้น แต่ยังเป็นการสร้างรายได้ให้คนภายในชุมชนที่ทำงานร่วมกับลุงน้อมด้วย

ภูมิปัญญาที่เกิดขึ้นจากการประยุกต์ใช้ให้เข้ากับรูปแบบของยุคสมัยปัจจุบันนั้น ทำให้เกิดวิวัฒนาการของภูมิปัญญาที่ทรงคุณค่า ทั้งในด้านสังคม ความรู้ ศิลปะและวัฒนธรรม ซึ่งภูมิปัญญาเหล่านี้เป็นสิ่งที่น่าภาคภูมิใจไม่มีที่ใดสามารถทำได้เหมือนประเทศของเรา ภูมิปัญญาที่เกิดขึ้นนี้ควรได้รับการสืบทอดให้คงอยู่ต่อไป

จานรองแก้วน้ำ

โคมไฟ ได้แรงบันดาลใจจากพัดลมตั้งโต๊ะ(ซ้าย)
แจกัน ที่ลุ่มน้อมบอกว่าจะส่งไปคัดสรรโอท็อปของเชียงใหม่ (ขวา)

เอกสารอ้าอับ

MAEJO VISION

"แจกันไม้ไผ่ขด." [ออนไลน์]. เข้าถึงได้จาก : <http://www.otoptoday.com/wisdom/provinces/north/เชียงใหม่/13134946940> [ม.ป.ป.]. สืบค้น 24 สิงหาคม 2555.
น้อม ทิพย์ปัญญา. สัมภาษณ์, 2 กันยายน 2555.

สัมภาษณ์ ถ่ายทำ VDO

นายธีรภัทร์ ศิริผล / นางสาวคุณัญญา ลากเกิด / นายชัยวัฒน์ ปาซันแก้ว / นายชาญยุทธ วันดี / นายธีรพงษ์ เสาร์เทพ / นางสาวเนตรทิพย์ แสงหาชัย / นางสาวสุนิสา ตาคำ / นางสาวอลิษา อู๋ / นายอานนท์ ลีรุ่งเรืองกิจ

การติดต่อ

สถานที่ผลิต/สถานที่ตั้ง บ้านเลขที่70/2 หมู่ที่ 2 ตำบลป่าบง อำเภอสารภี จังหวัดเชียงใหม่ รหัสไปรษณีย์ 50140 โทรศัพท์ 0 - 5312 - 8253 โทรศัพท์มือถือ 08 - 1998 - 4987

